

ONA TILI FANINI O'QITISHDA ZAMONAVIY METODLARDAN FOYDALANISH.

Andijon viloyati Oltinko'ltumani

51-umumiy o'rta ta'lim maktabi Ona-tili va adabiyot fani o'qituvchisi

Nazirova Dilbaroy Nurmirezayevna

Annotatsiya: Ushbu maqolada ona tili fanining o'qitish metodikasi, o'qitishda ishlatiladigan zamonaviy interfaol metodlar hamda bu metodlarning bolalarni o'qitishdagi ahamiyati va o'rni haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: ona tili, tanqidiy fikrlash, interfaol metodlar, o'quv jarayoni, multimedia resurslar.

Har bir avlod oldida insoniyat yaratgan jamiki boyliklarni, bilimlarni o'rganish, o'zlashtirish va rivojlantirish vazifasi turadi. Hayot taraqqiyoti va jamiyat rivojini shusiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Bu vazifani amalga oshirishning birdan-bir yo'li ta'lim tizimini tinmay takomillashtirib borish orqali yosh avlodni ilm-fan asoslari bilan chuqur qurollantirishdir. O'quvchi va talabalarni ona tili darslarida mustaqil, ijodiy fikrlashga o'rgatish, ular ongida ma'naviy-ma'rifiy inqilob hosil qilishga intilish lozim. Shuning uchun yangi dastur va darsliklarda grammatik qoidalarni yodlatishdan voz kechish, ijodiy tafakkur tarzini shakllantirish, dars va mashg'ulotlarni o'quvchi va talabalarning nutqiy malakasini yuzaga keltirishga qaratish maqsad qilib olindi. Til o'qitishda til va nutq hodisalarining farqiga yetmaslik ko'pgi-na chalkashliklarni keltirib chiqarmoqda. Til va nutq tushunchalarini bir-biridan ilmiy asosda farqlash uni o'qitish metodikasi uchun katta ahamiyat kasb etadi. Chunki til birliklarining grammatik belgilarini, birikuvini va vazifasini bilishning o'zi mazkur tildagi nutqni egallash uchun yetarli emas. Asosiy maqsad tilning grammatik qurilishi asosida nutq faoliyatini egallash bo'lganligi sababli, mashg'ulot materiallarini tanlash, darslarni tashkil etish ishlari o'quvchi va talabaning nutqini shakllantirish va rivojlantirishga qaratilishi lozim. Shuning uchun til ma'ruza orqali emas, balki nutq ko'rinishlarini tahlil qilish, so'z

birikmasi va gap modellarini o'zlashtirish, esda saqlash orqali o'rganiladi. Ona tili fanini zamonaviy usullardan foydalangan holda o'rgatish o'quv jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilishga yordam beradi. Bu yerda ko'rib chiqilishi kerak bo'lgan ba'zi zamonaviy yondashuvlar:

1. So'rovga asoslangan ta'lim: O'quvchilarni ona tilida savollar berishga, tadqiq qilishga va ilmiy tushunchalarni o'rganishga undash. Bunday yondashuv qiziqish va tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi, o'quvchilarning o'quv jarayonida faol ishtirok etishiga imkon beradi.

2. Multimediyadan foydalanish: Ilmiy tushunchalarni qiziqarli va vizual tarzda tushuntirish uchun o'quv videolari, animatsiyalar va interaktiv simulyatsiyalar kabi multimedia resurslarini birlashtiring. Bu, ayniqsa, vizual o'rganuvchilar uchun samarali bo'lishi mumkin va tilni tushunishga yordam beradi.

3. Qo'lda bajariladigan tajribalar: O'quvchilarga o'qitilayotgan ilmiy tamoyillar bilan faol shug'ullanish imkonini beruvchi amaliy tajriba va ko'rgazmalarni qo'shing. Ushbu amaliy yondashuv nafaqat o'rganishni kuchaytiradi, balki til to'siqlarini ham engib chiqadi.

4. Hamkorlikda o'rganish: Talabalar kichik guruhlarda muammolarni yechish, tajribalar o'tkazish va ona tillarida ilmiy tushunchalarni muhokama qilish uchun birgalikda ishlashlari mumkin bo'lgan hamkorlikdagi ta'lim muhitini rivojlantirish. Bu tengdoshlarni o'rganish va muloqot qilish qobiliyatini rag'batlantiradi.

5. Texnologiyalar integratsiyasi: ona tilidan o'qitish vositasi sifatida foydalanishda murakkab ilmiy tushunchalarni tushunishni yaxshilash uchun ta'lim ilovalari, raqamli darsliklar va virtual reallik tajribasi kabi texnologiya vositalaridan foydalaning.

Ona tilini o'qitish metodikasi, bolaning ona tilini bilish qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan turli tamoyillar va yondashuvlarni o'z ichiga oladi. Ushbu metodologiyaning ba'zi asosiy jihatlari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. O'yinga asoslangan ta'lim: Yosh bolalar o'yin orqali yaxshiroq o'rganadilar, shuning uchun o'yinlar, qo'shiqlar va interfaol tadbirlar ona tilida til ko'nikmalarini o'rgatishning samarali usuli bo'lishi mumkin.

2. Madaniy ahamiyatga ega bo'lgan tarkib: Bolaning madaniy kelib chiqishi va tajribasini aks ettiruvchi materiallar va kontentdan foydalanish o'quv jarayonini o'zaro bog'liq va qiziqarli qilishga yordam beradi.

3. Fonetika va fonika: Bolalarga o'z tilidagi tovushlar va harflarni, shuningdek, ularning birikishidan so'z hosil qilish usullarini o'rgatish kuchli savodxonlik ko'nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

4. Integratsiyalashgan ko'nikmalar: Tilni o'qitish har tomonlama til rivojlanishini ta'minlash uchun tinglash, gapirish, o'qish va yozish kabi barcha muhim til ko'nikmalarini birlashtirishi kerak.

5. Hikoya va adabiyot: Ona tilidagi hikoya va adabiyotdan foydalanish o'qishga muhabbat va tilni tushunishga yordam beradi.

6. Kontekstli o'rganish: Til o'rganishni real hayotiy vaziyatlar va tajribalar bilan bog'lash bolalarga ona tilidan amaliy foydalanishni tushunishga yordam beradi.

7. Differentsial ta'lim: Ona tilini samarali o'qitish uchun individual ta'lim uslublari va qobiliyatlarini tan olish va moslashtirish juda muhimdir.

8. Hamkorlik va interfaol ta'lim: Tengdoshlarning o'zaro munosabatini va guruh faoliyatini rag'batlantirish til amaliyoti va ijtimoiy rivojlanishga yordam beradi.

9. Ijtimoiy-madaniy ta'lim: Bolalarni ona tilidagi jamiyat bilan bog'liq madaniy amaliyotlar, an'analar va qadriyatlar bilan tanishtirish ularga o'z ildizlarini qadrlash va tushunishga yordam beradi.

Xulosa: Umuman olganda, ona tilini o'qitish metodikasi bolaning til ko'nikmalarini rivojlantiruvchi, madaniy o'ziga xoslikni rivojlantiruvchi hamda kelajakda til o'rganish uchun mustahkam poydevor yaratadigan qo'llab-quvvatlovchi va rag'batlantiruvchi muhit yaratishga urg'u beradi. Pedagoglar ushbu zamonaviy o'qitish usullarini ona tilidan foydalanish bilan uyg'unlashtirib, fanlarni o'qitish uchun inklyuziv va samarali ta'lim muhitini yaratishi, o'quvchilarning ilmiy tushunchalarni chuqur anglashini ta'minlab, ularning til ko'nikmalarini mustahkamlashi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1.Mahmudov N., Nurmonov A., Sobirov A., Nabiyeva D. Ona tili: Umumta'lim maktablarining 6-sinfi uchun. - T.: Tasvir, 2017.-208 b.

2.Mahmudov N. va boshq. Ona tili: Umumta'lim maktablarining 7-sinfi uchun darslik / To'ldirilgan va qayta ishlangan 3-nashr. - T.: Ma'naviyat, 2017. - 160 b.

3.Qodirov M., Ne'matov H., Abduraimova M., Sayfullayeva R. Ona tili. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 8-sinfi uchun darslik. - T.: Cho'lpon nomidagi NMIU, 2014. - 144 b.

4.Mahmudov N., Nurmonov A., Sobirov A. Ona tili. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 9-sinfi uchun darslik. - T.: Tasvir, 2010. - 128 b.

5.Mahmudov N.v.b. Ona tili. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 10-sinfi va kasb-hunar ta'limi muassasalari o'quvchilari uchun darslik. - T.: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2017. - 112 b.